

“TASDIQLAYMAN”

**“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MChJ**

Direktori

I. Iminov

“26” noyabr 2025 yil

**“IXTISOSLASHGAN MALAKA
OSHIRISH MUASSASASI” MChJ**

O‘quv kursi va xizmati bo‘yicha;

“Zamonaviy jarrohlikda hamshiralik ishi”

Malaka oshirish kurslari

O‘quv dasturi

Tuzuvchi:

Kimsanova Irodabonu Zafarjon qizi

KIRISH

Zamonaviy jarrohlikda hamshiralik ishi

1-MODUL: Jarrohlik muhitida hamshiralik ishi asoslari

- Jarrohlik muhitining o‘ziga xos xavf va tartiblari
 - Operatsion jamoaning tarkibi va rollari
 - Hamshiraning operatsiyagacha bo‘lgan tayyorgarlikdagi o‘rni
 - Bemorni ruhiy va fiziologik tayyorlashda hamshiraning ishtiroki
 - Jarrohlik xonasiga kirish qoidalari, sanitariya va kasbiy etika
-

2-MODUL: Zamonaviy asbob-uskunalar va texnologiyalar bilan ishlash

- Ochiq va laparoskopik operatsiyalar texnikasidagi farqlar
 - Asboblarning klassifikatsiyasi: kesuvchi, ushlovchi, elektrokoagulyator, steplerlar
 - Laparoskopik minoralarning elementlari: kamera, yoritish, insuflator
 - Boshqariladigan jarrohlik stoli va asboblarning panellaridan foydalanish
 - Asboblarning va vositalarni sterilizatsiyaga tayyorlash va saqlash
-

3-MODUL: Jarrohlik xavfsizligi va infeksiyani nazorat qilish

- Aseptika va antiseptikaning zamonaviy talablari
 - Operatsion sterillikni saqlash texnikasi
 - Jarrohlik infeksiyalari, xavf omillari va profilaktikasi
 - Xavfli chiqindilar va bir martalik vositalar bilan ishlash
 - Jarrohlik xavfsizligi bo‘yicha xalqaro standartlar (WHO, CDC)
-

4-MODUL: Jarrohlik muolajalarda hamshiraning mustaqil va jamoaviy roli

- Jarroh bilan hamkorlikda asbob uzatish, yordam ko‘rsatish
 - Bemorni operatsiyadan keyingi kuzatish, kuzatuv kartasini yuritish
 - Favqulodda holatlarga tayyorgarlik va reanimatsion vositalarni bilish
 - Operatsion protokollar, materiallar hisobi va hujjatlashtirish
 - Jarrohlik jamoasida samarali muloqot va muvofiqlik
-

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy elementlar

Maqsad:

Tinglovchilarda operatsion jarayonlarda qatnashuvchi hamshiralarning asosiy funksiyalari, kasbiy mas'uliyati, operatsiyagacha bo'lgan tayyorgarlik tartibi, sanitariya-gigiyena qoidalari va jarrohlik xonasidagi muomala madaniyati bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Jarrohlik muhitining xususiyatlari

- Operatsion xona tuzilishi: toza, iflos va steril zonalar
- Operatsion blokning ierarxiyasi va nazorat nuqtalari
- Jarrohlik sharoitida ish tartibi va harakat chegaralari

2. Operatsion jamoa tarkibi va rollari

- Jarroh, yordamchi jarroh, anesteziolog, operatsion hamshira, sirkulyar hamshira
- Har bir mutaxassisning operatsiyadagi vazifalari
- Hamshiraning texnik va etik yondashuvi

3. Operatsiyagacha bo'lgan tayyorgarlik

- Bemorni psixologik va fiziologik tayyorlash (qabul, suhbat, topshiriqlarni tushuntirish)
- Kerakli hujjatlarning to'g'riligini tekshirish
- Bemorni joylashtirish va premedikatsiya jarayonida ishtirok
- Operatsion kiyim-bosh, qo'l ishlovi va steril zona talablari

4. Hamshiralik etikasi va kasbiy madaniyat

- Bemor maxfiyligini saqlash
 - Operatsiya vaqtida muloqot: kamgaplik, aniqlik va xotirjamlik
 - Stressli muhitda o'zini tutish va kasbiy qadriyatlar
-

Amaliy mashg'ulotlar:

- Operatsion zonalarni belgilash va harakat chegarasini aniqlash
 - Simulyatsiya asosida bemorni operatsiyaga tayyorlash va pozitsiyalash
 - Qo'lni steril yuvish va steril kiyim kiyish tartibini bajartirish
 - Operatsion kirish tartibini ko'rgazmali mashq shaklida o'rganish
-

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Jarrohlik muhitidagi asosiy tartib va xavfsizlik talablarini tushunadi
 - Operatsion jamoaning vazifalarini farqlay oladi
 - Operatsiyagacha bo'lgan tayyorgarlik bosqichlarini to'g'ri bajaradi
 - Operatsion xonadagi kasbiy muomala madaniyatiga amal qiladi
 - Amaliy jihatdan steril gigiyena qoidalariga rioya qilishni o'zlashtiradi
-

2-MODUL: Zamonaviy asbob-uskunalar va texnologiyalar bilan ishlash

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (asboblarni tanishish, joylashtirish va simulyatsiya)

Maqsad:

Tinglovchilarda zamonaviy jarrohlikda qo'llaniladigan asbob-uskunalar, laparoskopik texnologiyalar, boshqaruv qurilmalari va sarflanadigan materiallar bilan to'g'ri va xavfsiz ishlash bo'yicha amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Jarrohlik asboblarining tasnifi va tuzilishi

- Kesuvchi, ushlovchi, tikuvchi, to'xtatuvchi asboblarni
- Standart va maxsus ginekologik, abdominal, travmatologik to'plamlarni
- Bir martalik va qayta ishlatiladigan vositalarni

2. Laparoskopik va endoskopik texnologiyalar

- Laparoskopik minoraning tarkibi: monitor, kamera, yoritgich, insufflyator
- Troakar, laparoskop, elektrokoagulyator, staplerlar bilan ishlash asoslari
- Gaz bilan to'ldirish (CO₂), bosimni nazorat qilish va xavfsizlik chorasi
- Uskunalarini sterillash va ulash tartibi

3. Operatsion stollar, asboblarni panellari va energiya manbalari

- Jarrohlik stollarining mexanik va avtomatik boshqaruvi
- Ko'p funktsiyali asboblarni paneli (diatermiya, vakuum, sug'orish)
- Elektr xavfsizligi qoidalari va favqulodda o'chirish tartibi
- Lazerli va radio to'liq qurilmalarning qisqacha ishlash prinsipi

4. Sarflanadigan materiallar va ularni tayyorlash

- Jarrohlik iplar: o'z-o'zidan so'riladigan, sintetik, monofilament iplar
- Drenajlar, steril o'ramlar, prokladkalar va bog'lov materiallari
- Tibbiy gaz ballonlari, xaxira batareyalar, kamera steril g'illoflari

Amaliy mashg'ulotlar:

- Operatsion asboblarni to'plamini tartib bilan joylashtirish
- Laparoskopik minorani ulash va asosiy qismlarini tekshirish
- Steril paketlardan asbob ajratish va noto'g'ri holatlarni aniqlash
- Operatsion stolni bemor holatiga qarab sozlash mashqlari

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Asosiy jarrohlik asboblari va laparoskopik uskunalarini farqlay oladi
- Uskunalarini xavfsiz ulash va sozlash qoidalari biladi
- Sarflanadigan materiallarning vazifasini tushunadi va tayyorlay oladi
- Asboblarni bilan ishlashda texnik, gigiyenik va kasbiy normalarga amal qiladi
- Amaliyotda zamonaviy texnik vositalardan foydalanishga tayyor bo'ladi

3-MODUL: Jarrohlik xavfsizligi va infeksiyani nazorat qilish

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (standartlar va gigiyenik protokollar asosida)

Maqsad:

Tinglovchilarda operatsion muhitda infeksiyon xavfsizlikni ta'minlash, aseptika va antiseptika talablariga qat'iy rioya qilish, chiqindilarni to'g'ri ajratish, steril muhitni saqlash va monitoring yuritish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Jarrohlik xavfsizligi tushunchasi

- Operatsiya oldi xavfsizlik ro'yxatlari (WHO Surgical Safety Checklist)
- Jarrohlik xavfini baholash: bemor, asbob-uskunalar va muhit bo'yicha
- Sog'liqni saqlash xodimlari uchun biosanitariya xavfi

2. Aseptika va antiseptika tamoyillari

- Operatsion muhitda sterillik zonalari va ularning chegaralari
- Bemor terisiga antiseptik ishlov berish tartibi
- Steril qoplamalar bilan ishlash qoidalari
- Hamshiralar uchun gigiyenik kiyinish va qo'l ishlovi texnikasi

3. Operatsiyadan oldin va keyin tozalash tartibi

- Operatsion xona tozaligi monitoringi: yuzalar, havo, asboblari
- Yopiq va ochiq yuzalarni dezinfeksiya qilish
- Asboblari, matolar va asboblarga ishlov berish (1-bosqich, 2-bosqich yuvish)

4. Tibbiy chiqindilarni ajratish va utilizatsiya qilish

- Chiqindi sinflari: A (umumiy), B (biokovfli), C (zaharlanish xovfli)
- Ignalar, ampulalar, bir martalik vositalar bilan ishlashda ehtiyot chorasi
- Belgilangan rangdagi paketlar va qadoqlash tartibi
- Utilizatsiya qilish uchun hujjatni to'ldirish, xodim javobgarligi

Amaliy mashg'ulotlar:

- Aseptik zonalarni sxematik aniqlash va belgilash
- Operatsiyadan keyingi yuzalarni tozalash ketma-ketligi mashqi
- Tibbiy chiqindilarni to'g'ri ajratish (modellangan chiqindilar asosida)

- Qo‘l yuvish va antiseptik ishlov berish bo‘yicha texnik mashqlar
-

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Jarrohlik xavfsizligi standartlarini tushunadi va qo‘llay oladi
 - Aseptika va antiseptika qoidalarini amalda bajara oladi
 - Tibbiy chiqindilarni xavfsiz ajratadi va rasmiylashtira oladi
 - Operatsiyadan oldin va keyingi muhitni dezinfeksiya qilish qobiliyatiga ega bo‘ladi
 - Xavfsizlikka oid kasbiy javobgarlikni anglaydi va unga amal qiladi
-

4-MODUL: Jarrohlik muolajalarda hamshiraning mustaqil va jamoaviy roli

Davomiyligi: 12 akademik soat

Modul turi: Nazariy + amaliy (rolli mashg‘ulotlar, real ssenariylar asosida)

Maqsad:

Tinglovchilarda jarrohlik amaliyoti davomida hamshiraning mustaqil harakati, jarroh bilan muvofiqlikda ishlashi, bemorni operatsiyadan keyingi kuzatishi va hujjat yuritishi bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish.

Modul mazmuni:

1. Jarrohlik jamoasidagi hamshiraning vazifalari

- Operatsiyaga tayyorgarlikdagi yakuniy tekshiruv
- Asboblarni rejalashtirilgan ketma-ketlikda uzatish
- Jarrohlik muolajalarda yordam ko‘rsatish: salfetka, doka, drenaj, bog‘lov
- Operatsion vaqt davomida steril zonani nazorat qilish

2. Jamoaviy ishlash va muvofiqlik

- Jarroh, anesteziolog va boshqa hamshiralar bilan sinxron harakat
- Favqulodda holatda o‘z rolining chegarasini buzmaslik
- Ishonchli muloqot, ishoraviy va qisqa og‘zaki topshiriqlarni tushunish
- Asbob uzatishda aniqlik, tezlik va xavfsizlikni saqlash

3. Operatsiyadan keyingi kuzatuv va parvarish

- Bemorning umumiy ahvoli: nafas, yurak urishi, qon bosimi, siydik ajralishi
- Operatsiya sohasi va drenajlar holatini kuzatish
- Jarrohlik kiyimlarini yechish, tozalash, utilizatsiyaga yuborish
- Asboblarni sanab olish, hujjatga kiritish, qayta sterilizatsiyaga tayyorlash

4. Hujjatlashtirish va hisobot

- Operatsion daftarni to'ldirish: operatsiya turi, kim ishtirok etdi, sarflangan materiallar
- Asboblarning va dori vositalarining miqdorini qayd etish
- Qon ketish miqdori, asoratlarning bo'yicha qaydlar
- Monitoring kartasini yuritish va keyingi smenaga topshirish

Amaliy mashg'ulotlar:

- Operatsiya ssenariysi asosida asbob uzatish va jamoada ishlash
- Operatsiyadan keyingi kuzatuv jadvalini to'ldirish
- Favqulodda holat simulyatsiyasi: bemorda qon ketish, yurak urish pasayishi
- Operatsion daftar va sarf materiallar ro'yxatini yozish mashqlari

Modul yakuniy natijalari:

Tinglovchi:

- Operatsion jarayonda mustaqil va jamoada samarali ishlay oladi
- Asboblarning, dori vositalarining va steril zonani boshqarishda ehtiyotkorlikni saqlaydi
- Operatsiyadan keyingi kuzatuv va hujjat yuritishni mustaqil bajaradi
- Jamoa ichida muvofiq, ishonchli va tezkor harakat qilish qobiliyatiga ega bo'ladi

XULOSA

“Zamonaviy jarrohlikda hamshiralik ishi” malaka oshirish kursi orqali tinglovchilar jarrohlik muhitining zamonaviy talablari, xavfsizlik, texnologik bilimlar, operatsion asbob-uskunalar, infeksiyani nazorat qilish va hujjat yuritish bo'yicha puxta bilim va amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar.

O‘quv kursi davomida:

- Jarrohlik xonasida hamshiralik ishining asosiy vazifalari o‘rganildi
- Zamonaviy jarrohlik texnikasi va asbob-uskunalar bilan ishlash ko‘nikmalari shakllantirildi
- Infeksion xavfsizlik, aseptika, antiseptika, chiqindi bilan ishlash bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazildi
- Jamoaviy muvofiqlik, operatsiyadan oldingi va keyingi hujjatlarni yuritish tartibi amaliyotda mustahkamlandi

Tinglovchi kursni tamomlagach, zamonaviy operatsion sharoitlarda mustaqil va jamoada ishlashga tayyor, bemorning xavfsizligini ta‘minlovchi va kasbiy javobgarlikni tushunuvchi malakali hamshiraga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Mahalliy adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi – “Hamshiralik ishi va amaliyoti bo‘yicha metodik qo‘llanma”, Toshkent, 2022
2. TTA – “Operatsion hamshiralik ishi asoslari”, Raximov M.A., 2021
3. O‘zbekiston SSV – “Sterilizatsiya va dezinfeksiya tartiblari bo‘yicha sanitariya normalari”, 2020
4. Tibbiyot kollejlari uchun o‘quv qo‘llanma – “Jarrohlikda amaliyotchi hamshira”, 2021

Xalqaro manbalar:

5. WHO – “Safe Surgery Saves Lives. Surgical Safety Checklist”, 2020
6. CDC – “Infection Control Guidelines for Surgical Procedures”, 2021
7. AORN – “Guidelines for Perioperative Practice”, 2022
8. NICE (UK) – “Perioperative care in adults undergoing surgery”, 2021

Elektron manbalar:

9. elib.tma.uz – Tibbiyot akademiyalari elektron kutubxonasi
- 10.who.int – Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti rasmiy sayti
- 11.cdc.gov – AQSh Yuqumli kasalliklar nazorati markazi sayti